

ген. М. КРАТ

ІСТЬ ТО СУЛО

ІСТОРИЧНИЙ ТИЖДЕНЬ ПОДІЙ

- Альо, тут штаб Лівобережного фронту.
- Тут штаб Другої Запоріжської. Діжурний старшина.

- Прийміть депешу. В Полтаві бой з повсталими проти нас селами: Бутищем, Диканкою і і. Штаб зараз відходить на Кобиляки. Вам наказується відійти на станцію Полтава - Слобідська і боронити її проти військ червоної Москви, що наступає з Харкова, і проти своїх збаламучених селян. На Полтаву Київську мають підійти вам на допомогу Січові Стрільці.

Це було в січні 1919 року.

ІІ.

- В тяжких боях проти Денікіна тримали ми Дні. Зрештою ми не витримали, почали відходити. Ішли два тижні, і весь час кипіли бої зо всіма: з червоними, білими і зі своїми. Чекають більшевики, як визволителі та спасителі. Від чого? Від своєї власної Батьківщини: рабами хочуть бути, думають, що новітні пани дійсно несуть "війну дворцам, мир хижинам Сил більше немає! Як тяжко покараний наш народ, як тяжко ощукал: Його триста літ, як тяжко ощукують тепер. Чи є яка сила, щоб повернула йому бажання волі, бажання бути господарем у власній хаті?!

Так день пізніше у Полтаві оповідав старшина - гайдамака.

Тяжко на душі, тяжко на серці.

ІІІ.

Два тижні пізніше.

Запоріжські ешолони з Харкова через Полтаву, Кременчук, Крюків і Знаменку відходять на захід.

Гарної мрії про власну державу, чарівної мрії про відроджену Україну в наслідок подій 1918 року, в наслідок провокаційної праці білих та злочинної агітації червоних москалів вже немає. Народні маси, що тільки виказали такий великий гарп духа у повстанні, скинули в море

непроханих гостей та викинули з України тих, що прийшли, як приятелі, а діяли, як вороги, ці маси власними руками руйнують свою державу, що несла їм землю, волю, добробут і захист проти всіх зайд.

Українська Армія, маленька горстка свідомих борців, відходить на захід, уступаючи крок за кроком перед московською навалою з підночі і сходу, не маючи сили боронитись без підтримки свого народу. Сини України відходять з болем у серці, але з гордо піднесеними чолами, бо кожний знає: "Битися зі своїми не можемо, - мусимо відступати. Нехай побачать, який то рай несуть ім північні брати, побачать, зрозуміють, де правда, а тоді всі разом станемо на ворога і зметемо московську погань - білу і червону - зі святої Української землі."

Станція Цибулів. Ешолони чекають, поки звільниться шлях. Гарний зимовий день. Всі вийшли з вагонів, радіють із сонячних променів, що так яскраво блищає на чистому, білому снігу.

- Що це за вершники виїздять з лісу? Чи ви висилали когось на розвідку?

- Ні, нікого не висилав. Але ж то цікаво! Ось гляньте у льорнетку, пане отамане, виглядають, як стародавні козаки, шлики на шапках, жупані, червоні шаравари.

Підіхало два, привіталися.

- Хто тут є старший? Ми, гайдамаки Холодного Яру, хочемо з ним поговорити.

- Прощу, козаки. Злезьте з коней, знайомтесь і кажіть.

У дружній розмові гайдамаки оповідають, що в Холодному Яру, що то його славу так гарно змалював великий Тарас, віджив дух Гонти та Залізняка.

- Хай навколо дуріють. Ми знаємо, що по-розумішають, як москаль сала за шкіру зале. Аби час! Ви ідіть на захід: там поможить нашим проти ляхів витримати, а ми тут тимчасом коло

себе збиратимемо тих, що з московської дурійки вилікуються.-

Це погуторили, і стало запорожцям ясніше на душі: це як перша ластівка навесні, перший вияв пробудження народної волі самому бути господарем на власній землі.

- Боже великий, дяка Тобі Всемогучому, зглянся над недолею окрадених людей своїх!-

ІУ.

- Ви були вчора в Каменці, що там нового? -

- Е, там велика радість. Зелений з Трипілля прислав делегацію - узнає уряд УНР. А з Херсонщини та Київщини Ікро Тютюнник припровадив аж дві цілком готові повстанські дивізії. Петлюра назвав їх 4 і 5 Київські - Селянські дивізії. Вони вже на фронті! -

- Так, це велика вітка. Та ж цей Зелений так багато насходив нам узимі, а Тютюнник був правою рукою у Григорієва, що на наші ешелони нападав під Знаменкою. Дяка Богові, видно зрозуміли, що треба спочатку відважити від ворога Україну, а потім уже думати та сваритися, яка вона має бути. -

У.

Минає дев'ятнадцятий рік. Все збільшується військо України. Де - не - де ще пролунає вістка про зрадницький удар своїх у спину, але загалом уже виразно видно, що криза минула. Побачили більшевиків, побачили денікінців, бачать - щось не те, немає ряю.

- Щось воно так ніби то оці петлюрці, їх ще українцями звуть, правду казали. Мабуть, треба, куме, отих білих та червоних, одних та других, до чортової мами викинути, а тим українцям таки помогти!.....

6 грудня 1919 року здесяtkовані боями та тифом Українська Наддніпрянська Армія без чобіт, без зимового одягу з обмalem набоїв, маючи 50% стану у тифозній горячці, переживши лубарку зраду, рушала на Україну. Всі, що були слабі духом, що хиталися та зневірилися, всі, що не бачили глузду у дальшій боротьбі, зостались у Любарі, Чорторії та Мирополі. Все здорове дуже, хоч і хворе тілом, ішло на схід, на Україну.

- Мабуть, там уже очуялися від дурману, мабуть, нас виглядають. Підемо туди, торкнемось рідної землі. З неї наберемо сили! -

Почався Зимовий похід.

УІ.

- Дозвольте, пане старший, чи товариш, вибачайте, не знаю, як вас називати, поспитати, якої саме ви банди будете, та яка ваша платформа? -

Вияснюється, говориться: в кожній хаті, де бодай на годину ступив козак на поході. Лиця селян веселішають, очі яснішають.

Козацькі лави все збільшуються.

УІІ.

- Нічого ми не маємо. Стільки тут ріжних банд вештається, всім не настарчить! От, маєте хліба та картоплі, зварите собі десь, бо в мене вже піч вигасла. -

Ринули цвері.

- Мамо, - щепоче дитина, - це якась така банда, що в нас ще не була. Всі по - мужицькому говорять, офіцери їхні тех, та й командають якось дивно, попа з собою возять (+), коло церкви пропідхажують, хрістяться. -

- Мамо, - ах захлистується, оповідаючи, хлопець, - старший їхній, отаманом його звуть, маленький, з борідкою, рука підвязана, мабуть, ранений був (++), зліз з коня коло попівської хати, підішов до людей та й так гарно говорив з ними. -

- Мабуть, братсьль (++) їхній. -

- Та де братсьль, цілком не подібний, я багато тих братсьльів бачив, це пан, але такий якийсь хороший, так гарно, тихенеко говорить та все про Україну, про козацтво, про землю, про те, що ми всі разом із його військом мусимо боронитись, чужинців вигнати, і самі в себе на всій землі свій лад запровадити. Мамо, спітай, хто вони, що це за військо. -

- А хто ви такі? - питав нарешті спід лоба, не дивлячись на гостей, господиня.

- Ми, українці, Народне Українське Військо.

- То ви може петлюрівці? -

- Егеж! -

- Та звідки ж ви тут взялися, та ж нам.

усі казали, що ви десь там у Польщі всі геть чисто вигнули. Боже ж май! Оде радість. Сідайте ось тутечки. Ось зараз старий прийде, десь забирається, то пообідаємо разом. Петруся, біжи до тітки Одарки, хай смєтані позичить, бо своя вся вийшла, а як його вареники без смєтани юсти. Та біжи но пошукай батька, хай скоро йде та десь самогонки вистарається, бач яких гостей Бог послав. -

УІІІ.

- Так оце значить, ви свої. Стоятимете у нас три дні. Ну то добре, ні про що не піклуйтесь, в кожній хаті юсти дістанете і для козаків і для коней. Може відповісти спокійно, комуни близько немає, звязкові вони дали б знати. Варти теж не виставляйте, будемо ми ващ охороняти, у нас зброї досить. Будьте спокійні, ви ж наші гости, "свої". -

т.а.

Квітень 1920 року. Вознесенськ взятий запорожцями. Мали вони один мушкет на двох, два набої на мушкет, одну стрічку на кулемет. В алмазовських гарматах компресори мотузками пов'язані, а Возднесенськ таки взяли. Запорожська піхота з херсонськими повстанцями виманила червоних курсантів ("Курси красних командирів") з окопів, а кіннота насіжчика, нарубала на широкому полі, ще й на вулицях дорубувала "нечесть". Захоплено величезний арсенал зброї. Ціла армія наново озбрілась.

- Всі розіздам наказати, щоби по села, де проходитимуть, скликали селян, та наказували, щоб негайно приїздили по зброю до Вознесенська. -

.....
- Пане отамане, накажіть отому молоденькому, що єдину маштаку (+++) докинув. Іншим селам ось по дві давали, а нашому одну, чи ж ми гірші від сусіців, чи що? - скаржився старий повалений дядько, а коло його безвусий парубок з новісінським левісом на плечі жадібно чекає відповіді начальника штабу запорожців.

Х.

Кінець Зимового походу. Сколиці Ананєва.

- Наштадівзап.

Селяни з сіл навколо Ананєва повстали проти червоних і захопили місто. Червоні притягнули великі сили з району Одеси і викинули повстанців. Волинська і Київська дивізії знаходяться в марші на Ананєв. Полки з кіннини Запорожський з кінногорним ініціоном вже в бою. Наказу негайно вам зі штабом та з Запорожською піхотою якнайскорше прибути до Ананєва. Далі розпорядження одержите під час маршу.

Комдівзап.

Отаман Гулай - Гуленко. -

Зи овий похід скінчився Вапнярським проривом: трохиленним боєм цілої армії та частин, що до неї приєдналися перед початком операції: Галицької Кінної Бригади отамана Шепаровича та повстанців з району Бершад та Гайсин.

6 травня 1920 року скінчився Зимовий похід, збройна боротьба Армії УНР закінчилася 21 листопада 1920 року.

Але Україна палала в огні повстань ще довгі роки, а особливо могутній повстанський рух виявився там, де "гуляла" армія Омеляновича - Павленка. Оци "чудаки - петлюрівці", що босі та обідрані з обмalem зброї та набоїв гордо несли жовто-блакитний прапор у хуртовині революції. Ішли гордо незломні сини України, а з ними далеко по херсонських, покритих снігами, степах лунала пісня: - Хлопці бо ж то хлопці Запорожці! - І досі, мабуть, в довгі зимові вечори згадують про неї, про ту пісню, про ту казку зими, що скиває у душах тих, хто чверть віку назад у цю пору був на нашій, і досі "несвоїй землі": на херсонщині, Київщині, Запорожжі, Поділлі, ба навіть на прибережній частині Полтавщини, бо і там побували - "Лицарі Абсурду"! -

Було колись. Мабуть ще буде. Мусить бути.

+++++

Мотто: Року 1921. Рада Міністрів УНР та Рада Республіки постановили, що день 6 грудня кожного року вважати державним святом, як - "Свято Лицарів Залізного Хреста" - у пам'ять Зимового походу Української Армії у запілля ворогів 6.12.1919 - 6.5.1920.

Пояснення: ів. на стор. 6-тій.

хор. с. Фредюк

Посъята ^{та віра} у власні сили

"Той буде проклятий, хто буде надіятися на поміч другого. Лише в Бога наша надія, бо навіть атомова бомба нічого нам не допоможе, коли у нас не буде сильної віри у власні сили та в поміч Божу."

Оці чудові думки висказав їх Ексцепленція Епископ Бучко під час побуту в нашому таборі. Він перейшов цілу північну та південну Америку та, перебуваючи довший час на чужині, у Римі, мав не раз нагоду переконатися про правдивість вищенаведених думок. Ці слова змушують нас з сільшою пошаною та любовю відноситися до учасників Зимового походу та пригадати їх славні діла, бо вони вже тоді чудово зрозуміли, що годі надіятися на чужу поміч, бо тільки власна сила доконує чудес.

Вони навіть не звертали жодної уваги на привабливі обіцянки проклямації Троцького, яка кінчалася словами:—"Нехай живе совітська незалежна Україна!", бо добре знали, що то лише обман. Вони не вірили також і словам Леніна, який у своєму листі до робітників і селян України з нагоди перемоги над Денікіном писав, що "Незалежність України визначена Всеосередньосійським центральним комітетом Російської соціалістичної федераційної совітської республіки і Російською комуністичною партією."

Іхніою віри у правдивість своїх діл не могли зломити і "чорні духи", які під проводом от. Волоха використовують критичний момент і завязують "тріумвірат" з Божком та Данченком і вивіщують червоний прапор. Волох пише до Петлюри лист, в якому доказується зректися від влади та передати йому цілу армію. А, що більше, його нахабність та зрадницька злочинність досягають до такого степеня, що він грабує цілу скарбницю (біля двох з половини міліонів українських карбованців та тридцять тисяч срібних царських рублів) та з такими скарбами кидається в обійми большевиків. Ці страшні удари долі не заломлюють їх, але противно, скріплюють на дусі та додають їм сили і енергії до дальшої боротьби...

У виданий відозві до народу вони здають собі ясно справу, що їх поміч — це віра у власні сили, бо "державі світу байдуже дивилися на те, що український народ гинув без усяких санітарних засобів, але навіть забороняли доставу потрібних нашому військові ліків"...

Вони без чужої допомоги кидаються у нерівний бій, щоб рятувати свою Батьківщину із руїни та безладдя.

Відозва закінчується великою вірою у перемогу, бо "УНР власними силами і наперекір лютим ворогам буде жити вільно і самостійно. Як раніше, так і тепер, нашим кличем буде Самостійна Народна Радянська Республіка"....

Ось з таким кличем вирушили учасники Зимового походу 6. грудня 1919 року у далеку та невідому путь під проводом Головнокомандуючого генерал-хорунжого М. Омеляновича - Павленка та його заступника от. Юрка Тютюнника.

Їх сили були незначні — окото трьох тисяч людей, що складалися з трьох більших груп, як Запорізька дивізія під проводом от. Гулий - Гулена, Волинська дивізія під проводом от. Загродського та Київська під кермою от. Юрка Тютюнника. Це був кістяк армії, а до цього були приділені кінні полки, як полк Чорних Запорожців, Кінногірський дивізіон полковника Алмазова та батарея сот. Чорного. Оця невелика група українських фанатиків у кращу будучість своєї батьківщини перемаршрутує ціле запілля Добровольчої армії. На Уманщині вона розділяється, щоб у часі перевіту через Дніпро знову зіднатися та спільними

силами маршурувати на Полтавщину.

Вороги провадять серед стрільців величезну пропаганду, але нічо не може їх переконати та перетягнути на сторону зрадника Волоха, незалежних соціал-демократів і лівих есерів — боротьбістів, що запродалися комуністам.

Вони ідуть далі до наміченої мети, переходять Дніпро та прямують на Полтавщину. Однак, зустрівшись величезні сили ворога, переходят знову Дніпро і, згуртувавшиськоло Чигирина, прямують до Гайсинської переправи над Бугом, переходят річку Сенюху та після сильних боїв біля Долинської прямують в Херсонські степи. Коло міста Вознесенськ вони зводять також завіті бої, бо в самім місті знаходилися великі магазини зброї, одягу та харчів, а зимовопохідники були голі та босі.

Учасник Зимового походу, сот. К. оповідав, що, переходячи вечером напередодні великого бою поміж стрільцями, він бачив, що вони роблять дерев'яні скоростріли — деркачі. Коли він запитав, навіщо це ім здалося, то почув відповідь:—"На боїв обмаль, а ми завтра мусимо здобути цей город." І дійсно, на другий день розпочалася сильна пальба з крісів та "деркачів", що додавало ще більшого страху ворогам, а відваги стрільцям. В наслідок цього за кілька годин місто було в наших руках.

Забезпечивши себе зброєю та набоями, виrushili вони далі в район Аданів, Бершадь та Балта. До них приєднується кінна бригада от. Шипаровича (частина УГА).

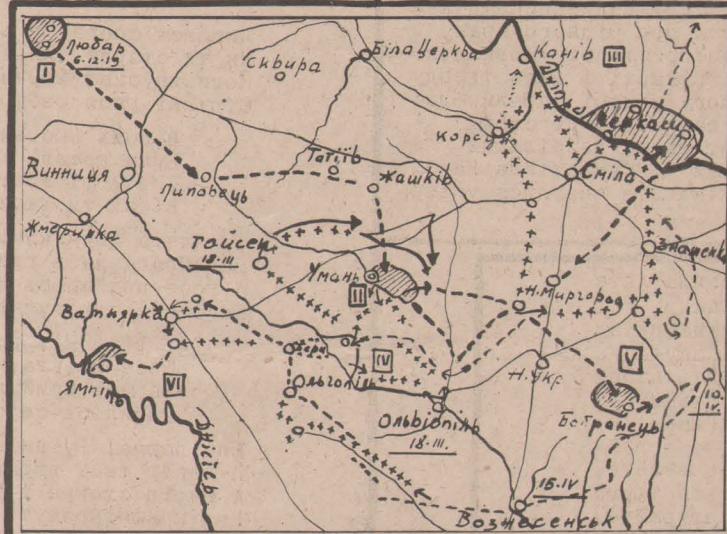
Перед ними вириває одна з найбільших перешкод, а саме: вони мусять продергтися крізь сильно зміцнену лінію більшевиків. Голова міністрів І. Мазепа, який був учасником одних з найбільших боїв у трикутнику Вапнярка — Рудниця — Ямпіль, оповідає у своїх споминах, що "найкритичнішим моментом були бої коло села Савчине — Джуластра, які провадилися весь день та трохи не скінчилися катастрофою для нашої армії. На якийсь час наші бойові частини перемішались з обозом. Почалася паніка. Ворог наступав зі всіх сторін. Тільки уміле командування і велике завзяття козаків урятувало справу. Живу стіну більшевицького війська пробито."

Цей пролом дав змогу налагодити зв'язок з новоорганізованими відділами Удовиченка та вмаршувати до міста Ямполя, що було метою їх дуже тяжкого походу.

Тяжко уявити собі радість учасників Зимового походу, коли вони після п'яти місяців надмірних трудів та змагань у зимову студінь та весняну відлигу ішли до наміченої мети. Радісно залунав національний гімн — "Ще не вмерла Україна".... та якесь надзвичайне захоплення оповило зимовопохідників та відців.

Зимовопохідники почули у собі якісь нові сили, бо, хоч вони за весь час тяжкої мандрівки побачили багато горя та злиднів по цілій Україні, але наглядно переконалися, що майже все населство іде ім назустріч, бо вже зрозуміло, що лише своя рідна армія є найбільшою запорукою їх країшої долі....

Про цей гіантський змаг я мав нагоду чути багато оповідань від самих учасників Зимового походу, які надзвичайно високо цінили поставу та посвяту вояків, їх надлюдський порив та гард духа, що дало змогу перенести всі труднощі та перешкоди. Це все було причиною, що учасники Зимового походу не піддалися намовам ворогів та не зрадили національної честі. Зимовопохідники з признанням підкреслюють і жертвеність населення, яке з надзвичайною любовю відносилося до вояків, допомагаючи їм харчами та одягом,

бо воно вбачало в них справжніх оборонців своїх прав. Ді́сно, вони своїм геройським походом у запіллю ворога сильно піднесли національну свідомість серед найширших мас українського селянства, збудили віру у власні сили та підготували його до національного збриву. Але чи могли вони зрушити ціле населення України? Ні, бо міста по більшій частині були у руках чужих елементів, тому бракувало свідомості української інтелігенції, як для політичних організацій народних мас, так для організації державного апарату. Тому не диво, що на кожнім кроці було занадто багато вороже настроєних людей, які використовували кожну нагоду, щоб шкодити українським визвольним змаганням.

Другим горем для нас була якраз в той час "обильна" отаманщина. Якщо велику користь міг би принести той Зимовий похід, коли б число учасників виносило не кілька тисяч, але кілька сот тисяч, коли б всі отамани з'їхалися з армією Зимового походу? Та, на привеликий жаль, сама армія Зимового походу ніч не була вільна від самовільних "отаманів", як, напримір, Волох та Божко.

Цей брак цілковитої єдності та отаманщина були причинами нової трагедії на наших землях, бо отамани, замість з'їздатися та спільними силами вибороти волю многострадальному нашому народу, руйнували все навколо себе, а потім і самі гинули від власних рук, як, напримір, махно застрелив Григорієва, а Волох - Божка.....

Тому можна сміло сказати, що Зимовий похід був пробою власних сил "іти з народом за народ". Учасники Зимового походу дали приклад великого героїзму та посвяти для рідного краю, бо вони, не зважаючи на несприятливі умовини, подолали всі перешкоди та труднощі і мали тверду та незломну віру у перемогу святої справи. Овіяні величим ентузіазмом та любовю до своєї батьківщини, вони були готові до найбільших жертв та з кличем на устах - "Самостійна Народна Українська Республіка!" - кинулися у вир боротьби...

В сам час, коли неправда лята
Найвище голову здійма,
В сам час, коли народні пута
Найдужче тиснуть, і закута
Народня мисль м'ячить німа,
Довкола найтемніша тьма,
Надії й просвітку нема -
В той час якраз ви не теряйте
Надії, і твердо тес знайте,
Що в груз розсиплется тюрма,
Неправді злу не потуряте,
В зневірі рук не покладайте,
І увільняйтесь з ярма.

Іван Франко

З листів до Редакції

Хвальна Редакціє!

У нас в таборі останнім часом дуже розвинулась манія великої, надмірна критикоманія всіх і всього та приписування собі цілком неоправданих прикмет важності.

Прикмети ці у деяких людей виступають так нахабно, що переходять у хронічні недуги й є прямо нестерпними для оточення.

Найбільш поширеною в нас болічкою є манія великої, що є причиною великих непорозумінь і, гніву. Окремі люди за невизнавання їм цього готів кинути все, оплювати навіть найбільші національні цінності. Для них оправданням є слова: -"або тут хто, крім мене, розуміється на чим! Це все "селепки". Немає з ким говорити!" - Вони зі всіма входять в конфлікт, кидаються на інших, нароялять біля своїх особи великого руху, а потім, огорчені на цілий світ, відходять. Прикладів таких у таборі маємо дуже багато. Можна їх назвати по імені. Вони присвоюють собі різні наукові титули, до яких ніколи не мали жодного права, присвоюють собі військові ступені, які зростають в пропорції геометричні. Нині є старшим стрільцем, а далі вже перекладає фальшовані документи й з легким

Київ

Люблю Тебе я, Київ сивий град,
Де дух століть із сірих мурів віс.
Люблю Святої Лаври я фасад,
Чоло хилю тобі, стара Софія.

Хоча давно татарський хан Батий
Розбив твої тараном грізні стіни,
Та ти воскрес, величний і святий,
І знов засяяв красою із руїни.

І любе місто сонця, квітів, трав,
Мого народу символ волі й слави.
Не раз сіяло в сяйві ти заграв
В борні за честь народу і держави.

Не раз сія в ти, Київ, у вогні,
Але не вмерли твори ще народу,
Летить Богдан, як вітер, на коні,
Іому сміється сонце з небозводу.

А ось в садах Владимира гора,
На ній стоїть великий князь Хреститель,
З хрестом в руці обличчям до Дніпра,
Як слова Бога вічного носитель.

Він пильним зором бачить весь Поділ
І люстро вод ясне Дніпра - Славути.
Древній град, ти свідок свіжих діл
В борні за наше бути, чи не бути.

Лишився спогад в серці, наче міт,
Як ти старий радіть, мов юний, мусів,
Коли впускав вроною до воріт
Стрункі ряди озброєних Усусів.

Вогонь любови в серці їх горів,
Були веселі їхні юні лица,
І в морі жовто - синіх прапорів
Вітав ти їх, як вільна вже столиця.

Та клята доля клала й тут печать,
Над краєм знов гриміла канонада,
Й тебе прийшло їм, Київ, покидати,
Не стало сил, гуляла підла зрада.

І двадцять років знову розпина
Тебе Москва, неволю й голод сіє,
Та ось прийшла із Заходу війна,
Забилось серце, бліснула надія.

Але дарма! Руїни, кров братів
Й тепер твої вкривають сірі бруки,
А народ стогне в кігтях злих катів,
Над краєм крячути хижі чорні круки.

Зоріє шлях тернистий до мети,
Крізь кров братів, пожежі і руїни
Я вірю, що воскреснеш, Київ, ти,
Любимий град, столиця України.

Редакцій

серцем присвоює собі нові титули. Інші типи, знаючи, що військові ступені не виплачуються, пустілись на іншу комбінацію - давай присвоювати собі наукові ступені, як "доктор", "інженер", чи навіть ріжного рода матури. Наведу один приклад: у нас у таборі є пан, що був муляром, а бажає, щоб всі назвали його паном інженером, і говорить навіть: " кожний дурень може бути старшиною, а інженером ні!"

Другою болячкою є критикоманія всіх і всього. Ця прикмета виступає у людей дуже пустих, недоуків, що, засвоївши собі декілька вивчених фраз, хотять ними імпонувати оточенню і вважати себе за великих знавців і критиків. Вони беруться навіть критикувати те, до чого ще не дорошли. Такі люди критикують все оточення, для них не існують жодні межі приличності та засад виховання. Для них неважливим є, чи хтось віком, чи військовим ступенем, чи навіть освітою є старшим. Ця критикоманія є в нас найбільш розвиненою. На кожному кроці її можна почути. Стрільці критикують старшин, старшини - командира табору, а деякі референти, волю яких не вволено в команді табору,

кидаються з лайками та погрозами на інших референтів. Ці люди забувають межі приличності, мають місце навіть такий випадок, що людина з хворобливою амбіцією кидає своє керівне становище виходателя куреня, бо вважає, що його особисті амбіції стали порушені. Особисті амбіції вони ставлять понад усе.

Візьмім газету "Життя в таборі" ч. 7, з дня 11.11.45, на п'ятій сторінці цього числа є справо-здання з "Першого літературного конкурсу". Зупиняється, панове, чи ви маєте право давати осуді в такій формі признавати літературні нагороди? Газета використовує шумну фразу: "Створено літера-турне жюрі" і визнає літературні нагороди, а на оправдання непризнання цього іншим, вживає знову шумну фразу, що "Ні один з них не відповідає завданням повновартістичних літературних творів" іт. і. Панове! Давати оцінку літературної вартості, або невартості якогось твору має право той, чиє ім'я знає в літературі, як критика, юхті себе в цій ділянці роботи добре відправив. Така форма критики є звичайною критикоманією й присвоюванням собі прикмет, яких не мається. Розумію, що можна визнавати нагороди, що мають стати заохотою до дальшої "творчості", але не судити про літера-турну вартість. Крім цього, на сторінках газети

"Життя в таборі" ч. 8 надруковано статтю Виги "Політика". Прочитавши цю статтю, дійсно можна подумати, що це писав "Вига". Ця стаття свідчить про цілковите незнання автором фундаментальних речей. Там пишеться: "Хоч Німеччина видвигнула цілий ряд псевдоідеалістичних гасел та теорій"... Не знаю, де вичитано, що "ідеологія - теорія" Гітлера оперта на діялектичному матеріалізмові Гегеля, стала "псевдо - ідеалістичною". Розумію, що можна говорити про гасла, як псевдо такі чи інші, але теорії є обґрутовані науково й можуть бути такими, а не іншими.

Від мене була б рада панам критикам - вчитися і ще раз вчитися. Менше критики, бо на це треба мати певне знання. Треба поглиблювати своє знання і вчитися від людей старших, чи віком, чи освітою, бо це люди з життєвим досвідом. Слід визнавати певні авторитети, бо видвигати тільки своє "я" - це ознака пустоти.

Завжди потрібно триматися засади: - "Спершу вчитися, а потім філософувати".

мр. Стетцевич.

б. бора

СВІДЧЕНЯ

В кожній вечір засвітить каганчик,
Залалить цигарку і чусь,
Як в лавах загонів повстанчих,
Він знає, як давно, машерує.

По долинах, по горах, болотах,
Шумними лісами Волині
З ножем у руці, наче Гonta,
Рягус життя Батьківщині.

Він не той, щоб лякатися смерти,
Він месник, нащадок Максима,
Він матері слізози йде втерти
Гранатами, крісом і димом.

Колівщини дні воскресають,
Могутні, великі, святі.
А потім, як привид, згасають...
Проснеться - каганчик лиш тліє.

І тоді, наче мощі святого,
Виймає зі сковки хустину,
Розгортає старанно і довго
Й кладе на коліна світлину.

Долонею ніжно погладить
Заплетені коси русяви.
- Це постать, мій друже, з баллади,
Яку пережив я на яві.

Це сестра, а заразом і воїн.
Пригадую, ночами часто
Вперезана в ленту набоїв,
В руках з кулеметом їшла в наступ.

Я любив її...
Знову в задумі
Погладить дві коси рукою
І при тихому вітровім шумі
Впивається споминів грою.

Колівщини дні воскресають...
З очей обривається перла,
Каганчик повільно згасає...
.....

- В останньому бою ... по-мерла...

таборові АТОПИСЬ

30.11.45 хор Гуміловича відспівав концерт в другому таборі. Наша пісня тішилася великим признанням серед численно зібраних публіки, тому доводилося деякі пісні повторяти, як, напримір, "Птичи хор" та "Дзвони". По концерті німецький генерал сердечно подякував христам за концерт та передав також подяку для командира нашого табору сотникові Яськевичові.

Слідуючого дня цей хор відспівав також концерт у німецькому таборі в Беллярії, який прошов з повним успіхом. Треба піднести, що новий заповідник п. Паньків своїми скромними жартами та рухами вміє розвеселити публіку.

1.12.45 відбулося відкриття ремісничої школи. По Службі Божій, яку відправив с. Бабік, промовляв референт шкільництва майор Винницький, який в короткій промові вказав на велике значення ремісничої школи, якої метою є виховати нове покоління ремісників. Опісля забрав голіс голова цеху п. Тихонюк, який закликав учителів та учнів, щоб поступали слідами наших предків - ремісників і були не лише добрими ремісниками, але і громадянами. Сот. Яськевич підкреслив в кількох словах, що команда табору є свідома тягарів і обовязків, які бере на себе, відкриваючи ремісничу школу, та обіцяє всяку поміч. На закінчення директор школи хор. Горошко подякував присутнім за участь та по-інформував учнів про хід навчання.

2.12.45 відвідав наш табор Преосвящений єпископ Бучко. Таборовики привітали його незвичайно величаво. Єпископ відправив торжественно Службу Божу, яка була передана через гучномовець. По Службі Божій він передав благословенство від папи римського та виголосив глибоку змістом проповідь, в якій представив все горе та нещастя українського народу та завізвав усіх таборовиків вітряти на своїх стіках, як це годиться чесним воїнам за святу справу. По виході з церкви сот. Яськевич представив Іх Ексцепленції усіх старшин, якими єпископ живо інтересувався. О 12-ї годині відбулася гостина в команді табору, на яку запрошено ген. Крата з третього табору, англійського командира і всіх представників наших таборових інституцій. Під час приняття виголосив командир табору сот. Яськевич промову, в якій сердечно подякував Преосвященному за відвідини нас та за його слова розради і заохоти до дальшої вітревалої праці для нашого народу. В імені всіх таборовиків командир прирік Преосвященному і дальнє неупинно працювати для добра української нації та християнства. У відповідь на промову командира забрав голос єпископ Бучко, кажучи, що коли нас побачив, то пригадалися йому слова: "Радість зі смутком обнялась", бо радувався, що дочекався цеї хвили, що міг нас побачити, а сумував, що ми далі від нашої Батьківщини на чужині. Він, перебуваючи довші літа в Америці та Аргентині, а також

у Римі, відчував дуже велику тугу за своїми людьми та рідним краєм, і коли він довідався, що в Італії перебував десять тисяч українських воїків то неначе на крилах хотів прилетіти до нас, але його обов'язки та інші, цілком від нього незалежні причини, перешкодили в цьому. Аж ось прийшла довгочікувана хвилина, коли він при нагоді міг нас відвідати, а те, що він побачив, наповнило його серце такою радістю, якою він ще не переживав у своєму житті. Він побачив у нас зорганізованість та досить розвинене культурне життя, чого він ніколи не сподівався побачити серед таких невідрадних - таборових обставин. Він подякував також англійському командирові за опіку над нами та за зрозуміння нас. Свою промову закінчив він словами,

що вже недалеко та хвилина, коли побідить правда всяке зло та неправду. Пізніше забрав голос генерала, який сказав, що хоч сам він є православним, та дуже високо цінить греко-католицьку церкву, яка довгі віки була заборонена українського народу перед винародженням та сіяла культуру і науку на наших землях, тому значення греко-католицької церкви є для нас величезне, і він бажає Іх Ексцепленці і Його співробітникам "Многая літа". По прийнятті епископ оглянув нашу виставку, де також захоплювався працями таборовиків. Пізніше був він присутнім на концерті хору Гуміловича та оркестри Головацького. Владика виніс якнайліпше враження з нашого тaborу та, відідждаючи, заявив, що додожить всіх старань, щоб поліпшити наше тяжке таборове життя.

З ТОДІШНЯ

I. Сталеві директори.

Останньої п'ятниці старшини англійської розівки й жандармерії перевели численні арештування серед провідників металевого промислу. Загально арештовано 76 директорів найбільших німецьких сталевих концернів, між ними також двох головних провідників "славних" фабрик зброї Круппа. Причиною арештування, як подає англійський комунікат, було те, що німецький тяжкий промисел був цілковито на услугах гітлерівської партії, а "сталеві директори" є найбільше небезпечним елементом під сучасну пору. Відізволювання їх є конечно з огляду на нищення духа гітлеризму і мілітаризму у Німеччині.

2. Правильна діягноза.

Польська газета (Дз. Ж.) подає за італійським гумористичним тижневиком "Орландо" карикатуру на тему поголосок про хворобу Сталіна. Образ представляє "батька народів" під час пересвітлення його рентгеном. Зажурений Молотов випливе доктора, чи з пацієнтом є дійсно зле. Діагноз доктора звучить: -"Стан дуже тяжкий, пацієнт має застикований Польшу і запальний стан на Угорщині. Якщо ще проковтне Туреччину, то буде кінець."

3. Тільки для пань.

Англійське міністерство комунікації розписало анкету на тему, як треба переробити залізничні вози і переорганізувати пасажирський рух в Англії. Вислід цієї анкети виказав, що два рази більше мужчин, як жінок, висказалося за урядженням осібних залізничних вагонів "тільки для пань". Це може служити, як багатомовний доказ, що жінки в Англії сільше дбають про товариство мужчин, а Англійці чомусь дуже байдужі на жіночі спокуси.

- А ми?.....

4. Приємні гости.

Велику сенсацію і широкий відгомін преси здобула гостина московської футбольової дружини "Динамо" в Англії, що мало бути важним чинником у поглибленні приязніх взаємин між двома могутніми аліянтами. Але подібно, як у політиці, і на дипломатичному полі, так і на футбольному гриці, союви показалися недовірчими та незгідливими партнерами. Вже на самому початку вони зразили собі симпатію англійців тим, що навезли зі собою "цілі гори" харчевих припасів, бо, мовляв: "Краще будемо на своїх харчах, бо англійські можуть бути нестравні для нас". Помимо цього, англійці старалися, щоб все випало якнайкраще. Вони гучно витали "товаришів" та вивішували прапори зі серпом і молотом. Оркестр грав совітські пісні, уряджували для них балі та прийняття. Але "товариші" залишились і дальше замкненими, недовірчими і дуже повздерливими під час прийняття, але дуже "вередливими", якщо ішло про самі змагання. Все це щось не подобалося, все виступали з якими-то протестами та домаганнями: то речеңець мечу видавався ще ніж півднім, то грище зле, то склад дружини неправильним і т. д. Вкінці по кількох змаганнях з виначнішими англійськими дружинами, з якими мали великий успіх, (ні одної програної), нагло заявили, що мусить відідждати. Помимо прохань ще кількох англійських дружин, щоб з ними розіграти змагання, не далися намовити і відіхали. У звязку з тим англійська газета "Крузейдер" помістила замітку: "По голосій візиті "Динамо" запакувало свої манатки і

решту своїх харчів і відішло додому. Гостина їх переконала нас, що спортивні взаємини не причиняються до міжнародної приязні. Правдоподібно, причиною цього була розбіжність поглядів. Сповіти уважають перемогу в спортивних змаганнях таож за політичний успіх; а ми знову уважаємо спорт тільки спортом. Для того ми повинні обмежити нашу спортивну ревалізацію тільки на Британські острови. Це заощадить нам непотрібних клопотів. "Входить, що замість приязні, "Динамо" викликало тільки клопіт і постанову англійців не запрошувати більше "таких" гостей.

5. Краще ніж у серці, як виїзд.

Шведський уряд згодився видати союзникам всіх воєннополонених та інтернованих німців. Перевезення їх до Росії розпочалося 1.12.45. У звязку з цим, як подає радіо Штокгольм, у німецькому тaborі воєннополонених "вермахтівців" поповнилось самогубство. Німецький командант тaborу, що разом з 200 німцями відмовився категорично залишити тabor, на знак протесту встремив ніж у серце. Не зважаючи на це, шведські військові відділи оточили тaborові бараки і змусили полонених з них вийти. Перша тисяча уже виїхала до Росії совітським кораблем "Кубань". Англійська газета "Манчестер Гардіан", описуючи цей випадок, заявляє, що таке поступування є карогідні, і якщо б подібний чин поповнили б люди, що тепер відповідають перед судом у Ніренберзі, то це також було б віднесено до їх акту обвинувачення. Совітський уряд, подає далі газета, виступив з домаганням до Англії і Америки, щоб всіх втікачів з Балтійських країн й України, яких він уважає і дає лі горожанами совітського Союзу, відіслано назад до Росії. Англійські і американські уряди відкинули ці домагання, уважаючи, що совітський уряд немає права змушувати до поверту тих, які не були совітськими горожанами перед 1939 р.

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ ЗА ОКЕАНОМ.

Ворожа канадійська преса сильно посилила свою пропаганду проти українських емігрантів. Але натомість є багато часописів, які добре розуміють наше трудне положення та теперішнє наше життя. Ось, напримір, В. Гладун помістив у канадійській газеті "Новий Шлях" статтю під заголовком "Пошурюймо правду про скітальців", де бере нас в оборону та вияснює, що політичні обставини змусили нас вступити до війська. Він також підкреслює, що теперішній гніт на нашій батьківщині недозволяє нам повернутися додому: "Бо ці скітальці добре знають, що, якби большевицька рука скопила їх, то вони були б засуджені на страшні тортури, або й на смерть."

Пояснення до ст. - "Як то було в Зимовому поході: (+) сп. Протопрісвітер Павло Пащевський, що перебув увесь Зимовий похід. (+) Командарм - отаман М. Омелянович - Павленко, тепер генерал-полковник, Голова вруна. (+++) брат - від моск. дієсл. "орать" - наше "кричти". +++) - кулемет.

Редактор - Редакційна Колегія

Відповідальний редактор С. Федюк